

Oponentský posudok na habilitačnú prácu

Autor: RNDr. Peter Mederly, PhD.
Názov práce: ENVIRONMENTÁLNA POLITIKA – VYBRANÉ PRÍSTUPY A METÓDY UPLATŇOVANIA NA RÔZNYCH ÚROVNIACH
Vysoká škola: UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
FAKULTA PRÍRODNÝCH VIED
Rok: 2017

Charakteristika práce

Habilitačná práca dr. Petra Mederlyho je súborom textov, ktoré dokumentujú široké spektrum záujmov, pohľadov a skúseností autora s oblasťou environmentálnej politiky. Ide o štúdie s výlučne teoreticko-metodologickým obsahom, stratégie, projekty, ale aj o texty, ktoré slúžia ako vysokoškolské učebnice.

Posudzovaná habilitačná práca sa venuje teórii a praxi environmentálnej politiky, ktorú autor poníma ako systém inštitúcií na viacerých úrovniach, vrátane nadväzujúcich nástrojov a postupov uplatňovaných pri riadení a spravovaní záležitostí súvisiacich so životným prostredím. V prvej časti práce prezentuje základy teórie environmentálnej politiky (pojmy a definície, princípy, priority a hlavné ciele, ostatné súvislosti) a v druhej časti podáva stručný prehľad histórie environmentálnej politiky vo svete a na Slovensku, pričom sa sústreďuje na obdobie po r. 1990.

Do habilitačnej práce predkladateľ zaradil vybrané publikácie zo svojich doterajších vedecko-výskumných aktivít v teoretickej i aplikačnej oblasti, v ktorých vychádza zo štyroch prístupov k implementácii environmentálnej politiky. Prvý prístup zameraný na udržateľný rozvoj územia je prezentovaný 3 publikovanými výstupmi. Druhý prístup sa sústreďuje na strategické plánovanie a environmentálne hodnotenie a predstavuje prehľad aktivít a 3 aplikované výstupy. Tretí prístup s názvom krajinné plánovanie je dokumentovaný prehľadom publikačnej činnosti a projektov v 3 publikovaných výstupoch. Štvrtý prístup „ekosystémové služby“ autor habilitačnej práce prezentuje ako prehľad publikačnej činnosti, projektov a 3 publikovaných výstupov.

Rozbor predností a nedostatkov práce

Prednosti:

Jednou z výrazných predností práce je jej komplexnosť. Autorovi sa podarilo vhodným spôsobom interpretovať zložitosť problematiky environmentálnej politiky a poukázať na potrebu komplexných riešení pri jej realizácii.

Environmentálna politika je neodmysliteľná bez riešení v reálnom priestore, území, krajine. Dr. Mederly poukázal na nevyhnutnú potrebu vzájomného prepojenia environmentálnych politík viacerých priestorových hierarchických úrovní od lokálnej až po globálnu pri snahe o čo najvyššiu mieru komplexnosti v rámci jednotlivých hierarchických

systemov. Uvedenú skutočnosť dokumentuje napr. publikácia Mederly, P., Nováček, P., Topercer, J., 2003: *Sustainable Development Assessment: Quality and Sustainability of Life Indicators at Global, National and Regional Level*. Foresight, ISSN 1463-6689, 2003, Vol. 5, No. 5, pp. 42-49 a článok uverejnený v renomovanom periodiku: Bezák, P., Mederly, P., Izakovičová Z., Špulerová, J., Schleyer, Ch. 2017. *Divergence and conflicts in landscape planning across spatial scales in Slovakia: An opportunity for an ecosystem services-based approach?* International Journal of Biodiversity Science, Ecosystem Services & Management. ISSN 2151-3732. Vol. 13, Is. 2, 119-135.

Prednosťou habilitačnej práce je aj efektívne zakomponovanie konceptu udržateľnosti a kvality života do komplexnej problematiky environmentálnej politiky.

Je potrebné aj oceniť viaceré aplikované výstupy použiteľné pri uskutočňovaní environmentálnej politiky na miestnej, príp. regionálnej úrovni (napr. Mederly, P., 2004. *Analýza životného prostredia mesta Trenčín*. In: Oravec, J., Cvacho, B. a kol., 2004: *PHSR mesta Trenčín 2004 - 2006 a 2007 - 2015*. Bratislava: MC SA a.s., Nadácia F. A. Hayeka, 2004. 21 strán + príloha., Nováček, P., Mederly, P., Prikryl, J. a kol., 2006. *Velké Meziříčí – vize rozvoje*. CESES FSV UK Praha, Regioplán Nitra, CIS UP Olomouc, 2006. 70 s., Mederly, P., Halada, L., Dobrucká, A., 2002. *Environmentálne hodnotenie ÚPN-O Nitra*. In: *Územný plán obce Nitra – návrh riešenia. Dopracovanie územného plánu o problematiku životného prostredia*. Nitra: Regioplán, SAN-HUMA 90 s.r.o. 27 s., Hreško, J., Mederly, P., Halada L. a kol., 2003: *Krajinnoekologický plán mesta Považská Bystrica*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa. 275 s. ISBN 80-8050-601-9, Mederly, P., Krautschneider, J. Halada, L. a kol., 2012: *Projekt pozemkových úprav v k.ú. Jasenica. Všeobecné zásady funkčného usporiadania územia*. Nitra: Regioplán, Žilina: Ekoped. 73 s. a Mederly, P. 2014. *Projekt OpenNESS - prípadová štúdia Trnava. Teória a návrh metodického postupu*. Nitra: Regioplán. Mscr. 27 s.).

Za pozitíva práce možno považovať i to, že niektoré výskumy uskutočnené v medzinárodných vedeckých tímoch boli publikované v renomovaných medzinárodných periodikách Foresight, International Journal of Biodiversity Science, Ecosystem Services & Management a Ecosystem Services.

Početné spoluautorstvá poukazujú na schopnosť autora pracovať v kolektívoch odborníkov a nejednom prípade aj ich viesť (napr. Mederly, P. et al., 2001. *Trvalo udržateľný rozvoj – výzva pre Slovensko*. Bratislava: REC Slovensko, Ministerstvo životného prostredia SR. 127 s. ISBN 80-968591-7-X a Mederly, P. et al. 2002. *Miestna Agenda 21 – udržateľný rozvoj obcí a mikroregiónov na Slovensku*. Bratislava: REC Slovensko, 2002. 101 s. ISBN 80-968850-1-4).

Nedostatky:

Téma environmentálnej politiky je mimoriadne komplexná, a tak habilitačná práca nemôže vyčerpávacím spôsobom uchopiť problematiku v celej šírke. Hoci autor zúžil problematiku na štyri vybrané okruhy, nie vždy sa mu podarilo prezentovať problematiku tak, aby boli zrejmé prepojenia medzi teoretickými koncepciami a praktickými aplikáciami v podobe plánov, projektov, vízií a prognóz.

Viaceré v práci prezentované texty sú výsledkom práce väčšieho kolektívu autorov. K lepšej prehľadnosti by prispel údaj, ktorý upresňuje autorský podiel predkladateľa habilitačnej práce.

Význam dosiahnutých výsledkov pre rozvoj odboru Ochrana a využívanie krajiny

Habilitačný spis je nepochybne významným príspevkom pre rozvoj odboru, ktorý sa orientuje na ochranu a využívanie krajiny. Environmentálna politika výrazne ovplyvňuje rozvoj územia a mieru jeho udržateľnosti, resp. neudržateľnosti. Predpokladom je kvalifikované strategické plánovanie s dôrazom na jeho environmentálnu dimenziu a krajinné plánovanie, ktoré môžu efektívne podporiť komplexnú ochranu a využívanie krajiny. V súčasnosti je proces hodnotenia a oceňovania ekosystémových služieb pre rozhodovanie o využívaní územia nevyhnutný (vrátane potrieb ochrany krajiny) a vzhľadom na komplexnosť problematiky si vyžaduje integráciu rôznych metód a prístupov aplikovateľných najmä pri využívaní kultúrnej krajiny.

Aktuálnosť obsahu habilitačnej práce

Problematika environmentálnej politiky je v ostatnom štvrtstoročí vnímaná mnohými odborníkmi z viacerých okruhov environmentálnych vedných disciplín ako mimoriadne aktuálna, najmä preto, že vychádza z holistického princípu definujúceho človeka/spoločnosť ako súčasť širšie chápaného prostredia. Časť politikov, odbornej, ale i neodbornej verejnosti ju považuje za aktuálnu najmä z pohľadu potrieb presadzovania objektívnych záujmov životného prostredia (prostredia pre kvalitný a dôstojný život človeka) do širokého spektra politik prostredníctvom hodnotenia a navrhovania alternatívnych riešení na miestnej, regionálnej, národnej i globálnej úrovni. Dr. Mederly sa uvedenou problematikou seriózne zaoberá takmer tri desaťročia a je zrejmé, že je motivovaný dlhodobým odborným záujmom a nie krátkodobou vlnou „módnosti“ z času na čas podporovanou médiami.

Zhodnotenie vedeckých metód použitých v habilitačnej práci

Metódy použité v jednotlivých príspevkoch zaradených do habilitačného spisu sú veľmi rôznorodé a sú ďalším dôkazom odbornej zdatnosti predkladateľa. V jednotlivých častiach sú použité najrôznejšie metódy od najjednoduchších - ako napríklad popis - až po veľmi sofistikované matematicko-štatistické techniky. Široká škála zahŕňa nielen kvantitatívne, ale aj kvalitatívne metódy. Autor použil metódy aplikované v prírodných vedách, zastúpené sú aj metódy využívané v spoločenských, ekonomických, historických a politických vedách. Z praktického hľadiska je potrebné oceniť skutočnosť, že aplikované metódy prispeli ku kvalifikovaným environmentálnym analýzám a syntézam, ako aj k diagnózam a prognózam ďalšieho vývoja prostredia / krajiny.

Záver

Práca dokumentuje viacrozmernosť odborného záujmu habilitanta o problematiku environmentálnej politiky, ktorý zahŕňa nielen teoreticko-metodologickú rovinu, ale aj praktické implementácie v stratégiách, projektoch, metodických postupoch a v neposlednom rade texty slúžiace ako vysokoškolské učebnice.

V rámci integrovaného chápania environmentálnej politiky práca dr. Mederlyho sa snaží poukázať na potrebu vytvárať predpoklady na zachovanie prírodného, ekonomického, sociálneho a kultúrneho potenciálu územia/prostredia, krajinného rázu a kvality životného prostredia. Jednotlivé príspevky spolu akcentujú nevyhnutnosť vytvárať integrované odborné podklady na presadenie a realizáciu priorít, zásad ochrany a vyváženého využívania prostredia/krajiny v prospech verejného záujmu, ktoré sa premietajú do integrovaných stanovísk orgánov štátnej správy v starostlivosti o životné prostredie usmerňujúcej územné plánovanie, plány manažmentu území, dokumenty na podporu regionálneho rozvoja, strategické plány a koncepcie rezortov

dotýkajúcich sa problematiky prostredia. Habilitačná práca dr. Mederlyho potvrdzuje jeho veľmi dobrú orientáciu v otázkach spojených s viacerými uvedenými aspektmi environmentálnej politiky a veľmi dobrú schopnosť s uvedenou témou vedecky pracovať. Práca dokazuje tiež i to, že u autora existujú predpoklady naďalej vedecky a pedagogicky rozvíjať uvedenú problematiku, zverejňovať jej výsledky v časopisoch a na vedeckých a odborných podujatiach medzinárodného významu, viesť výskumné tímy a organizovať vedecké podujatia. Odporúčam predložený súbor prác prijať na obhajobu habilitačnej práce a navrhnúť jeho autora podľa Zákona 131 z 21. februára 2002 o vysokých školách na vymenovanie za docenta v odbore *Ochrana a využívanie krajiny*.

Bratislava 18.7. 2017

prof. RNDr. Vladimír Ira, CSc.
Geografický ústav SAV, Bratislava
geogira@savba.sk